

לקט מקורות ליחידה ג

נושא 2

הגאון ר' יצחק זאב הלוי סלובייצ'יק מבריסק בתי הלויים עמ' 77-78

רות (ד' ו') ויאמר הגאול לא אוכל לגאל לי פן אשחית את נחלתי. ובפרש"י פן אשחית את נחלתי, היינו זרעי כמו (תהלים קכ"ז) נחלת ה' בניס. לתת פגם בזרעי שנאמר (דברים כ"ג ד') לא יבוא עמוני ומואבי, טועה בעמוני ולא עמונית, עכ"ל.

וצ"ע דאם טעה הגאול בעמוני ולא עמונית מדוע היה צריך לומר לו דאינו רוצה לגאול מסום יסודות את זרעו, ובפשטות יאמר לו דהוא אסור לבוא עליה ולישאנה, כיון דלא דריש עמוני ולא עמונית, ואיסור לאו רכיב עליה.

והנראה דהנה ^{Famous Gemara} ביבמות ע"ן: איתא עמוני ומואבי אסורים וכו', אבל נקבותיהם מותרות וכו' מנה"ס א"ר יוהנן דא"ק (שמואל א' י"ז) וכראות שאול את דוד יצא לקראת הפלשתי אמר אל אבנר שר הצבא בן סור הנהער וכו' א"ל דואג האדומי עד שאתה משאיל אם הגון הוא למלכות אם לאו סאל עליו אם ראוי הוא לבוא בקהל אם לאו. מ"ס דקאתי מרות המואביה א"ל אבנר תנינא עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית אלא מעתה ממזר ולא ממזרת. ממזר כתיב מוס זר, מצרי ולא מצרית, שאני הכא דמפרש טעמא דקרא (דברים כ"ג) על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים דרכו של איש לקדם ולא דרכה של אשה לקדם, היה להם לקדם אנשים לקראת אנשים וגשים לקראת נשים, אישתיק, מיד ויאמר המלך שאל אתה בן מי העלם וכו' הכי קאמר ליה הלכה נתעלמה ממך צא ושאל בבית המדרש שאל, אמרו לו עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית, אקשי להו דואג כל הני קושייתא, אישתיקו, בעי לאכרוזי עליה מיד (שמואל א' ב' י"ז) ועמסא בן איש וכו' אמר רבא מלמד שתגר הרבו כישמעאל ואמר כל מי שאינו שומע הלכה זו ידקר בהרב כך מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי, עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית, ע"כ. עיי"ש.

וצ"ב דהא מאי חידש עמסא בכך מקובלני מב"ד של שמואל הרמתי, הא בראשונה כבר א"ל אבנר תנינא עמוני ולא עמונית, ואעפ"כ הקטה לו עד שגם בקשו לאכרוזי שפסול הוא. ומה הועיל בזה שכן מקובלני.

ועוד צ"ב. הא איתא בכתובות ז': דמאי דכתיב ברות (ד' ב') ויקח עשרה אנשים מזקני העיר ויאמר שבו פה וישבו, דלקה אותם בועז למידרש עמוני ולא עמונית וכו', וצריך עשרה לפרסומי מילתא, עיי"ש וא"כ כבר בימי בועז נדרשה ונפסקה כבר ההלכה, דעמוני ולא עמונית וכו', ואיך זה היה יכול דואג לפסלו, ע"י שהקשה על הלכה זו, ומה הדיונים עוד בהלכה זו, הא מקודם כבר פסוקה היתה שכן הוא.

והנראה דהנה ב"ד הגדול היה קבוע ופוסק הלכה עפ"י ב' דרכים א. ממה שנמסר בקבלה מהלכה למשה מסיני, כמ"כ הרמב"ם בפ"א מממרים ה"ב ועל המשפט אשר יאמרו אלו דברים שילמדו אותם בן הדין באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן, מכל דבר אשר יגידו לך זו הקבלה שקבלו איש מפי איש, עכ"ל. והנפק"מ בזה דאם הלכה זו קבעו מדרש שבאחד מ"ג מדות יכול בית דין אחר לדרוש באופן אחר ולקבוע ההלכה באופן אחר כמ"ש שם בפ"ה ה"א ב"ד גדול שדרשו ב"א מן המדות כפי מה שנראה בעיניהם וכו', ועמד אחריהם ב"ד אחר ונראה לו טעם אחר לסתור הרי"ז סותר ודן כפי שנראה בעיניו וכו', ע"כ, אבל כשההלכה קבוע עפ"י הלכה למשה מסיני, א"א לב"ד אחד לסתור ההלכה דהא הלכה מקובלת מהל"מ היא. ע"ש בפ"א ה"ג דברי קבלה אין בהם מחלוקת לעולם עכ"ל.

לפ"ז מתבאר היטב פרשה זו של "דוד" שדגו עליו אם כשר הוא, אחרי מה שמעידן עידינים פסק בועז כבר ההלכה ד"עמוני ולא עמונית" במדרש באחד מ"ג מדות היה, ולזה יכול "דואג" דב"ד אחר היה ודרש הוא אחרת שמצא טעם לסתור ההלכה הפסוקה כפי כל סוגית הגמרא שהקשה על טעם המתירים, ויכול לפסוק אחרת, כיון שנפסקה ב"ג מדות שהתורה נדרשת בהן כמ"כ. וכמו"כ מה שמביא בתחילה תנינא עמוני ולא עמונית, רק מדרש באחד מ"ג מדות הוא, אבל עמסא שאמר כך מקובלני מב"ד של שמואל הרמתי, היינו הלכה למשה מסיני, וכן מפורש בסמ"ג ע"ש. ולזה אין יכולים לסתור ההלכה גם אם ימצא טעם אחר לסותר, כיון שהלכה מקובלת היא מהל"מ.